

Scrisoare de intenții

Chișinău, 15 iunie 2018

Christine Lagarde
Director Executiv
Fondul Monetar Internațional
700 19th Street, NW
Washington, DC 20431 USA

Stimată Doamnă Lagarde,

1. Moldova depune în continuare eforturi pentru a avansa pe calea implementării programului ambițios de reforme, susținut de Fondul Monetar Internațional prin Mecanismul de finanțare extinsă (EFF) și Mecanismul extins de creditare (ECF). Am respectat toate criteriile de performanță cantitative și 9 din 11 criterii de performanță structurală. Asigurăm în continuare stabilitatea economică și financiară, creșterea economică s-a accelerat până la 4,5 la sută în anul 2017 și ne așteptăm ca și rezultatele anului 2018 să fie bune. Creșterea economică rămâne esențială pentru crearea locurilor de muncă noi și reducerea sărăciei. De rând cu aceste evoluții importante, provocările rămân.
2. Ne menținem angajamentul de a consolida stabilitatea economică și financiară prin curățarea sectorului financiar, consolidarea mediului de reglementare și supraveghere, asigurarea unei creșteri economice mai mari și majorării numărului locurilor de muncă. Vom continua să promovăm o agendă complexă de reforme:
 - În ceea ce privește **sectorul financiar**, vom actualiza cadrul pentru înlăturarea acționarilor băncilor, vom întreprinde acțiunile necesare pentru a soluționa problema creditării persoanelor afiliate, vom îmbunătăți guvernarea corporativă a băncilor, vom asigura funcționalitatea Depozitarului central unic al valorilor mobiliare și vom verifica integritatea datelor din registrele deținătorilor de valori mobiliare. În afară de aceasta, vom fortifica în

continuare cadrul de reglementare și de supraveghere, inclusiv pentru instituțiile financiare nebancale.

- **Politica bugetar-fiscală** rămâne aliniată la obiectivele asumate în cadrul programului. Printre prioritățile noastre se numără investițiile publice și cheltuielile sociale, reformele fiscale și vamale și eficientizarea cheltuielilor.
 - Vom continua să sporim transparența, previzibilitatea și buna guvernare în **sectorul energetic**, inclusiv prin colaborarea strânsă cu părțile implicate relevante. Noile tarife la energia electrică se vor baza pe deplin pe metodologia nouă și vor reflecta, de asemenea, devierile financiare din trecut.
- 3.** Pornind de la performanțele obținute până în prezent și ținând cont de angajamentul nostru continuu în ce privește atingerea obiectivelor din program, precum și a angajamentelor specifice prevăzute în Memorandumul suplimentar cu privire la politicile economice și financiare anexat, dar și de implementarea recentă a acțiunilor prealabile, solicităm încheierea celei de-a treia evaluări din cadrul programului susținut prin combinarea celor două instrumente de creditare - Mecanismului extins de creditare (ECF) și Mecanismului de finanțare extinsă (EFF); modificarea și stabilirea criteriilor de performanță cantitative și țintelor indicative până la sfârșitul lunii martie 2019 (Tabelul 1); stabilirea criteriilor de performanță structurală pentru perioada până la sfârșitul lunii decembrie 2018 (Tabelul 2); precum și debursarea sumei de [...] milioane DST.
- 4.** Autoritățile își asumă angajamentul ferm să implementeze programul și este pregătit să întreprindă măsuri suplimentare care ar fi adecvate pentru implementarea cu succes a programului. Guvernul se va consulta cu FMI cu privire la adoptarea unor astfel de măsuri înainte de a fi revizuite politicile specificate în Memorandumul cu privire la politicile economice și financiare, în conformitate cu politicile Fondului privind asemenea consultări. Vom pune la dispoziția Fondului Monetar Internațional informațiile solicitate pentru monitorizarea progresului pe parcursul implementării programului. În spiritul menținerii angajamentului nostru față de politica de transparență, acordăm consimțământul pentru publicarea pe pagina web a Fondului Monetar Internațional a acestei scrisori, a Memorandumului suplimentar cu privire la politicile economice și financiare și a documentelor de însoțire prezentate Consiliului de Directori Executivi.

Cu respect,

Pavel Filip

Prim-ministru, Guvernul
Republicii Moldova

Chiril Gaburici

Ministrul Economiei
și Infrastructurii

Octavian Armașu

Ministrul Finanțelor

Sergiu Cioclea

Guvernatorul
Băncii Naționale a Moldovei

Anexe: Memorandumul suplimentar cu privire la politicile economice și financiare
Memorandumul tehnic de înțelegere

ANEXA 1. MEMORANDUMUL SUPLIMENTAR CU PRIVIRE LA POLITICILE ECONOMICE SI FINANCIARE

I. Evoluții recente și perspective

- 1. Performanța macroeconomică rămâne solidă.** Ritmul creșterii economice a fost surprinzător, atingându-se un nivel de 4,5 la sută în 2017, această creștere fiind susținută de cererea internă puternică și de mediul extern pozitiv. Cererea internă a crescut brusc, în mare parte datorită consumului privat și creșterii volumului investițiilor, care a înregistrat valori pozitive pentru prima dată după criza din 2014. Cererea internă mai puternică a fost însă inhibată de performanța adversă a comerțului net, importurile crescând într-un ritm mai rapid decât exporturile. După cum s-a așteptat, inflația a încetinit, apropiindu-se de ținta stabilită de BNM. Inflația a atins maximum de 7,9 la sută la sfârșitul anului 2017, după care a scăzut [până la 2,8 la sută în luna mai 2018, în mare parte datorită dinamicii prețurilor reglementate și prețurilor la produsele alimentare. Pe parcursul perioadei de raportare, inflația de bază a înregistrat valori în jur de 5 la sută, plasându-se în centrul benzii inflației țintite de BNM.
- 2. Soldul finanțelor publice a depășit țintele programului.** Deficitul bugetar total augmentat a atins 1 la sută din PIB, comparativ cu cifra de 3,1 la sută anticipată la rectificarea bugetului pentru anul 2017, în mare parte din cauza nevalorificării generale a mijloacelor prevăzute pentru cheltuielile capitale și curente, precum și veniturilor bugetare mai mari decât s-a așteptat. Fondul de retribuire a muncii s-a menținut sub plafonul stabilit în program. Arieratele interne au scăzut, depășind puțin ținta pentru luna decembrie, cu circa 0,002 la sută din PIB. Cheltuielile sociale prioritare s-au plasat sub pragul indicativ, cu aproximativ 0,03 la sută din PIB în decembrie, în mare parte din cauza numărului mai mic decât s-a planificat al beneficiarilor, determinat de numărul mai mic de șomeri înregistrați oficial și de majorarea pensiilor efectuată pentru a acoperi nivelul minim de existență.
- 3. Se prognozează că creșterea economică în anul 2018 va rămâne solidă, pe când inflația va scădea.** Se așteaptă ca creșterea în anul 2018 să rămână puternică, la nivelul de circa 3¼ la sută. Creșterea veniturilor reale, fluxurile continue de remitențe, efectele relaxării politicii monetare în perioada anterioară, precum și creșterea investițiilor publice vor susține cererea internă, în timp ce comerțul net va încetini ritmul creșterii economice, parțial din cauza aprecierii monedei naționale și reducerii volumului exporturilor agricole. În pofida creșterii mai mari decât s-a preconizat, prognozăm o scădere bruscă a inflației. Conform prognozei, inflația va atinge cel mai mic nivel al benzii țintite de BNM în anul 2018, pe măsură ce se va estompa efectul șocurilor anterioare legate de prețurile la

produsele alimentare și cele reglementate, în contextul intrării în vigoare a noilor tarife, precum și aprecierii ulterioare a ratei de schimb, care se va reflecta în prețurile pe piața internă.

II. Cadrul de politici

A. Politicile din sectorul financiar: Reabilitarea sectorului bancar

Consolidarea guvernanței și managementul riscurilor în bănci, de rând cu eforturile susținute de curățare a sistemului bancar rămân a fi obiectivele noastre primordiale, atingerea cărora va contribui la asigurarea stabilității macrofinanciare și la impulsivitatea intermedierei financiare pentru asigurarea unei creșteri economice mai puternice și atotcuprinzătoare.

4. Înregistrăm în continuare progres în ceea ce privește curățarea și reabilitarea sistemului bancar. La concret:

- i. Transferul dreptului de proprietate de la un acționar neconform al Victoriabank către un investitor strategic a constituit un jalon crucial. BNM a confirmat faptul, că noua conducere a băncii întrunește condițiile de onorabilitate și profesionalism (fit and proper). Noii acționari majoritari implementează o guvernanță corporativă adecvată și un management adecvat al riscurilor, precum și pârghii care vor asigura o ridicare ulterioară a regimului de supraveghere specială.
- ii. Au fost duse la bun sfârșit negocierile privind achiziționarea cotei de 41,09 la sută din acțiunile MAIB de către un consorțiu în frunte cu BERD, în urma adoptării actelor legislative care să faciliteze achiziționarea și vânzarea prestabilită și reciproc compensatoare (back-to-back) a acțiunilor băncilor sistemice de către Guvern. Acordul cu privire la condițiile contractului prealabil vizând acordul de vânzare-cumpărare deschide calea pentru inițierea tranzacției de achiziționare și vânzare back-to-back a acțiunilor băncii.
- iii. La Moldindconbank, în urma anulării acțiunilor suspendate, au fost emise acțiuni noi (în conformitate cu prevederile art. 11¹ al Legii privind piața de capital). Aceste acțiuni noi au fost evaluate de o companie internațională de renume și sunt expuse acum spre vânzare la bursă.
- iv. Comitetul Executiv al BNM a adoptat decizii privind analiza expunerilor față de părțile afiliate în cele mai mari trei bănci, le-a solicitat acestor bănci să prezinte planuri de

acțiuni, cu termene concrete de realizare, pentru eliminarea expunerilor față de părțile afiliate și departamentul respectiv a acceptat aceste planuri.

- v. Controale complexe în teren (a) au fost finalizate la cele două bănci rămase care nu sunt filiale ale unor grupuri bancare străine și (b) sunt în desfășurare în băncile care sunt filiale ale unor grupuri bancare străine.
 - vi. În urma controalelor complexe în teren, BNM finalizează analiza expunerilor față de părțile afiliate în patru bănci care nu sunt filiale ale grupurilor bancare străine.
 - vii. BNM a finalizat investigarea activității concertate a părților afiliate și evaluarea corespunderii acționariatului criteriilor de onorabilitate și profesionalism la băncile care nu au importanță sistemică. În baza investigărilor respective, Comitetul Executiv al BNM elaborează deciziile necesare.
 - viii. BNM a indicat tuturor băncilor să petreacă o auto-evaluare a guvernantei corporative.
- 5. Noua Lege privind activitatea băncilor a intrat în vigoare la 1 ianuarie 2018.** Legea a introdus standarde internaționale și este conformă prevederilor Directivelor Uniunii Europene (CRD IV / CRR) privind cerințele prudențiale față de instituțiile de creditare și supravegherea acestora. Actele normative menite să asigure cadrul de reglementare necesar au fost deja elaborate și vor fi aprobate pe etape, în conformitate cu planul detaliat de acțiuni al BNM, care prevede termene de publicare și implementare pentru fiecare act normativ în parte.
- 6. Depozitarul central unic al valorilor mobiliare (DCVM):** Am finalizat procesul de verificare a datelor din registrele societăților de registru ale tuturor băncilor și societăților de asigurări. La 14 martie 2018, Comitetul Executiv al BNM a aprobat un șir de acțiuni care au avut ca scop înființarea DCVM, după care a urmat înregistrarea oficială. DCVM urmează să garanteze siguranța valorilor mobiliare, să asigure transparența piețelor financiare și să contribuie la dezvoltarea unor instrumente noi pe piețele financiare. Astfel, BNM îi va fi mai simplu să-și atingă obiectivul de asigurare a transparenței acționariatului băncilor licențiate.
- 7. În perspectivă, ne vom concentra eforturile și acțiunile în următoarele direcții:**
- i. **BNM îi va permite unei bănci de importanță sistemică să iasă de sub regimul de administrare temporară într-o manieră ordonată (criteriu de performanță structurală revizuit, sfârșitul lunii octombrie 2018).** Acest proces presupune implicarea sectorului privat, după o evaluare a prețului acțiunilor și expunerea acțiunilor noi emise spre vânzare la bursa de valori. În cazul unor impedimente serioase sau unor tergiversări ce ar submina stabilitatea financiară, am elaborat un plan de intervenții pentru situații neprevăzute.

- ii. **Vom identifica proprietarii beneficiari finali ai tuturor băncilor din Moldova.** Vom întreprinde măsuri legale de constrângere față de acționarii care acționează concertat. Vom înlătura acționarii care nu corespund criteriilor de onorabilitate și profesionalism în băncile ce nu au o importanță sistemică, până la sfârșitul lunii martie a anului 2019 (**criteriu de performanță structurală propus**). Pentru a asigura înlăturarea în timp util a acționarilor neconformi, în consultare cu experții FMI, vom adopta modificările la legislație ce țin de noua procedură de eliminare a acționarilor, ca să fie încurajată întreprinderea unor acțiuni eficiente și rapide (**acțiune prealabilă**).

Analiza expunerilor față de părțile afiliate. BNM va asigura să fie puse în aplicare planuri de acțiuni credibile, cu termene clar stabilite, pentru eliminarea expunerilor față de părțile afiliate, pentru toate băncile care nu sunt filiale ale unor grupuri bancare străine, până la sfârșitul lunii iulie 2018 (**criteriu de performanță structurală propus**). Suntem în proces de elaborare a cerințelor minime pentru programele de gestionare a riscurilor ce țin de părțile afiliate și le vom discuta cu băncile (**criteriu de performanță structurală, sfârșitul lunii iunie 2018**). Vom publica programele respective, inclusiv politicile, procedurile și sistemele pentru identificarea operațiunilor cu părțile afiliate.

- iii. **Asigurarea funcționării noului DCVM și verificarea integrității datelor în registrele deținătorilor de acțiuni.** DCVM va deveni pe deplin funcțional până la sfârșitul lunii octombrie 2018. După aceasta, intrarea în funcțiune a platformei informaționale pentru evidența valorilor mobiliare de stat va permite transferul datelor de la BNM către DCVM. Registrele băncilor și societăților de asigurări vor fi transferate la DCVM în luna octombrie. Am înființat un Comitet de Supraveghere care va asigura supravegherea și activitatea eficientă a DCVM. Vom elabora o metodologie cu privire la supravegherea transferului registrelor.

- iv. **Mecanisme de asigurare a stabilității financiare.** Depunem eforturi pentru consolidarea în continuare a planurilor de prevenire a situațiilor de criză și a planurilor pentru situații neprevăzute. În acest sens, revizuim cadrul juridic și operațional ce vizează acordarea asistenței urgente sub formă de lichidități, cel al asigurării depozitelor și cadrul ce ține de lichidarea băncilor. Intenționăm să adoptăm măsurile de reformă necesare până la finele anului 2018. Aceste reforme, concepute să completeze Legea privind redresarea și rezoluția băncilor, vor fi elaborate în consultare cu FMI.

- v. **Politica de conservare a capitalului.** Competențele noastre de supraveghere, cum ar fi impunerea restricțiilor la plata dividendelor și majorărilor de capital, vor fi exercitate în

funcție de impactul cerințelor regulatorii față de capital, în contextul tranziției la Basel III și al altor expuneri la riscuri identificate de BNM.

- vi. **Organizațiile financiare nebancale.** În sectorul asigurărilor, vom asigura o puternică guvernanță, transparență și stabilitate financiară a sectorului. În cooperare cu alți parteneri de dezvoltare, suntem în proces de revizuire și a cadrului de reglementare, cu intenția de a ne alinia la standardele europene în domeniu.

B. Politicile monetară și valutară

8. Politica monetară va fi promovată în continuare într-un cadru de țintire a inflației și în condițiile unui regim flexibil al ratei de schimb. Se așteaptă că inflația va scădea în continuare în anul 2018, pe măsură ce efectele aprecierii cursului de schimb valutar și ale șocurilor legate de prețurile la produsele alimentare și prețurile reglementate vor fi mult mai pronunțate decât efectele produse de creșterea economică mai mare și relaxarea anterioară a politicii monetare. Pe termen scurt, vom menține politica monetară neschimbată, făcând abstracție de primele efecte cauzate de modificarea tranzitorie a prețurilor la produsele alimentare și a prețurilor reglementate.

9. Nu vom opune rezistență fluctuațiilor cursului de schimb dictate de factori fundamentali și vom interveni pe piața valutară doar pentru atenuarea volatilității excesive. Vulnerabilitatea Republicii Moldova la șocurile externe impune necesitatea unui regim flexibil al ratei de schimb care să servească drept un instrument eficient pentru absorbția șocurilor. BNM va efectua intervenții în ambele direcții pe piața valutară pentru a atenua volatilitatea excesivă. Țintele privind rezervele internaționale nete stabilite în cadrul programului sunt în concordanță cu aceste angajamente.

10. Îmbunătățirea comunicării BNM pe intern și a comunicării în general este esențială pentru implementarea eficientă a politicilor. Pe lângă reducerea numărului de decizii de politică monetară, sunt prevăzute și alte măsuri. Prioritare sunt următoarele: (i) perfecționarea procesului de prognoză, pentru a obține rezultate mai exacte și a lua decizii de politică monetară mai bune, (ii) îmbunătățirea coordonării între instituțiile de stat, și (iii) consolidarea comunicării pe intern și a comunicării în general, inclusiv prin respectarea calendarului ședințelor de politică monetară.

11. O condiție a eficienței cadrului de țintire a inflației al BNM este independența sa instituțională și independența la nivel de politici, ceea ce impune, printre altele, necesitatea de a avea un bilanț contabil viabil. În acest scop, ne asumăm angajamentul de a nu modifica Legea ce prevede convertirea în hârtii de valoare de stat a împrumuturilor de urgență acordate de BNM celor trei bănci care au falimentat. În momentul în care capitalul statutar al BNM va atinge 10 la sută din obligațiunile monetare, profitul transferat de BNM guvernului va fi folosit pentru a răscumpăra hârtiile de valoare respective, începând cu tranșele cu termen mai lung, pentru a diminua volumul datoriei publice interne. De asemenea, vom utiliza aceste valori mobiliare pentru a steriliza lichiditatea din

sistemul bancar prin intermediul vânzărilor directe și operațiunilor de repo invers, în vederea soluționării problemei structurale a excesului de lichidității.

12. BNM va analiza oportunitatea perfecționării cadrului de gestionare a lichidității și cadrului de remunerare a rezervelor.

C. Politica bugetar-fiscală

13. Politica bugetar-fiscală pentru anul 2018 se aliniază la angajamentele asumate în cadrul programului.

- i. **Rectificarea bugetului.** Vom adopta rectificări la bugetul pentru anul 2018, respectând plafonul existent al deficitului augmentat de 5681 milioane lei 3.5 la sută din PIB (**acțiune prealabilă**). Rectificările bugetului vor fi operate, păstrând în vizor investițiile și cheltuielile sociale prioritare. Cheltuielile suplimentare pentru proiecte în sectorul drumurilor de circa 303,1 milioane lei vor fi finanțate din soldurile nevalorificate ale granturilor primite în anul 2017, a căror debursare trebuia să aibă loc în 2018.
- ii. **Reformele fiscale și vamale.** Revizuirea veniturilor prognozate în bugetul rectificat reflectă condițiile macroeconomice mai bune, încasările mai mari la buget și rezultatele durabile ale reformelor curente desfășurate în Serviciul Vamal și Serviciul Fiscal de Stat. În ianuarie 2018 au fost realizate inițiative în domeniul administrării fiscale menite să eficientizeze procesul de colectare a impozitelor. Acestea includ prezentarea de informații mai extinse Serviciului Fiscal de Stat (SFS) de către instituțiile financiare, precum și extinderea numărului de surse de informații utilizate pentru a asigura o mai bună conformare și identificarea mai eficientă a fraudelor fiscale. În concordanță cu aceste inițiative, am modificat Codul de procedură penală pentru a-i acorda Serviciului Fiscal de Stat atribuții de investigare a infracțiunilor fiscale.
- iii. **Salariile și pensiile.** Fondul de retribuire a muncii în sectorul public va atinge 14030 milioane lei, depășind puțin indicatorii planificați inițial, pentru a acoperi (i) majorările salariale prevăzute de legislație, (ii) majorarea contribuțiilor de asigurare medicală obligatorie, (iii) angajamentele aferente proiectelor donatorilor și (iv) includerea a șapte agenții publice în calitate de instituții bugetare. Rectificarea bugetului asigurărilor sociale de stat are ca scop acoperirea cheltuielilor legate de indexarea pensiilor.
- iv. **Arieratele interne.** Ne păstrăm angajamentul să eliminăm arieratele de stat documentate și să aprobăm legislația necesară pentru a reduce arieratele autorităților publice locale ce sunt la moment în afara controlului autorităților centrale. Ne propunem să îmbunătățim monitorizarea arieratelor și să prevenim acumularea acestora, inclusiv prin modificarea Articolului 67 din Legea cu privire la finanțele publice și responsabilitatea bugetar-fiscală, cu efect imediat după aprobarea în cadrul sesiunii parlamentare de primăvară a anului 2018.

14. Bugetul pentru anul 2019 și Cadrul bugetar pe termen mediu sunt în concordanță cu obiectivele de program convenite.

- i. Ne asumăm angajamentul să adoptăm Cadrul bugetar pe termen mediu pentru anii 2019-2021 în iunie 2018, pentru a menține nivelul actual scăzut al riscului de incapacitate de plată a datoriei de stat, facilitând în același timp investițiile publice, menite să contribuie la creșterea economică, precum și alte cheltuieli cu un grad înalt de prioritate.
- ii. Planificăm să adoptăm Legea bugetului de stat pentru anul 2019 [în iulie], respectând parametrii CBTM ce țin de venituri, cheltuieli salariale și deficitul bugetar.

15. Pentru a facilita atingerea obiectivelor bugetar-fiscale pe termen mediu, vom lua măsuri pentru fortificarea cadrelor bugetare instituționale.

- i. **Analiza cheltuielilor.** Vom integra pe deplin analiza cheltuielilor în procesul CBTM și în procesul bugetar anual, începând cu CBTM pentru anii 2021-2023. În acest sens, planificăm să modificăm Legea 181 cu privire la finanțele publice și responsabilitatea bugetar-fiscală prin introducerea unei prevederi privind analiza cheltuielilor. La moment, testăm în regim pilot procesul de analiză a cheltuielilor în învățământ, ca prim pas către instituționalizarea unei analize exhaustive a cheltuielilor, cu scopul unei evaluări mai eficiente a cheltuielilor necesare.
- ii. **Salariile.** Planificăm unificarea sistemului de salarizare în sectorul bugetar, începând cu anul 2019, pentru a îmbunătăți managementul forței de muncă și pentru a transparentiza salarizarea în sectorul bugetar. În urma consultărilor cu FMI și apelând, după necesitate, la recomandările OIM, vom evalua cu atenție impactul bugetar al noii grile de salarizare înainte de punerea în aplicare a acesteia. Pentru a permite o tranziție fără probleme către noul sistem și pentru a preveni derapajele fiscale, suntem pregătiți să implementăm această reformă treptat, pe etape. Cheltuielile salariale în 2019 vor constitui 14 947 milioane lei, dintre care 246 milioane lei vor fi alocați pentru facilitarea primei faze a reformei.
- iii. **Investițiile publice.** Pentru a face față necesităților prioritare în domeniul infrastructurii și a promova investițiile generatoare de creștere economică, planificăm reabilitarea rețelei rutiere, reformarea sistemului feroviar și sporirea securității și fiabilității energetice. Pentru a preveni careva întârzieri și depășiri de cheltuieli, ne propunem să consolidăm procesele bugetare și managementul investițiilor publice, inclusiv prin integrarea cheltuielilor capitale în procesul de analiză a cheltuielilor.
- iv. **Cheltuielile sociale.** Vom continua să perfecționăm mecanismul de țintire și acoperirea eficientă a programelor de asistență socială - ajutorul social și indemnizațiile pentru perioada rece a anului. De asemenea, vom depune eforturi pentru a facilita angajarea în câmpul muncii a grupurilor vulnerabile, cum ar fi persoanele cu dezabilități.

- v. **Reforma fiscalității.** Intenționăm să revizuim structura impozitului pe venitul persoanelor fizice și a ratelor contribuțiilor sociale, în urma consultărilor cu FMI, pentru a consolida durabilitatea bugetului de stat și a sistemului de pensii, a promova angajarea în câmpul muncii și a reduce emigrarea forței de muncă.
- vi. **Gestionarea datoriei publice.** Dezvoltarea pieței interne a valorilor mobiliare de stat rămâne unul dintre obiectivele noastre ce țin de managementul datoriei de stat pentru perioada 2018-2021. Pentru a atinge acest obiectiv, Ministerul Finanțelor va tinde să intensifice comunicarea cu participanții pe piața valorilor mobiliare de stat și să majoreze scadența valorilor mobiliare de stat.

D. Reformele structurale

16. Sporirea transparenței și predictibilității și asigurarea unei bune guvernări în sectorul energetic rămân prioritare. Prevenirea litigiilor juridice și sporirea independenței ANRE vor contribui la creșterea pe termen mediu, prin reducerea incertitudinii și îmbunătățirea mediului de afaceri.

- i. În sectorul electroenergetic, noile tarife se vor baza pe deplin pe metodologia aprobată în februarie 2018 și vor reflecta, de asemenea, diferențele în evaluarea devierilor financiare din perioada aprilie 2017 – februarie 2018 (**criteriu de performanță structurală propus, iunie 2018**).
 - ii. În sistemul de termoficare vom susține - în consultare cu părțile relevante - implementarea pe deplin a planului de acțiuni convenit între ANRE și Banca Mondială, inclusiv aprobarea noii metodologii de stabilire a tarifelor și procedurilor aferente principiilor de evaluare a activelor și de calcul a amortizării, aprobarea metodologiei revizuite de determinare a pierderilor de agent termic, determinarea volumului devierilor tarifare (deficitul acumulat) și mecanismelor de recuperare.
 - iii. Vom susține în continuare colaborarea dintre toate părțile interesate pe tematica sectorului energetic. În cadrul procesului de elaborare a noii metodologii de calculare a tarifelor la energia electrică, cooperarea dintre agenția independentă de reglementare și părțile interesate relevante, cum ar fi Secretariatul Comunități Energetice, companiile distribuitori ai energiei electrice și Banca Mondială, s-a dovedit fructuoasă. Considerăm că o asemenea cooperare este vitală pentru asigurarea transparenței și predictibilității în sector.
- 17. Vom continua să întreprindem măsuri de consolidare a guvernării economice.** Vom continua eforturile de reducere a economiei tenebre, bazându-ne pe progresul înregistrat recent, vom reduce în continuare povara conformării cu cerințele de reglementare și povara administrativă, vom implementa reformele în justiție. Vom depune eforturi pentru a îmbunătăți mediul de afaceri prin

abordări mai permissive, asigurând, în același timp, o supraveghere eficientă a sectorului financiar, un cadru fiscal și vamal viguros, un cadru robust al prevenirii și combaterii spălării banilor și finanțării terorismului și vom depune eforturi pentru a ne onora angajamentele asumate în cadrul Acordului de Asociere cu UE și DCFTA.

- 18. Recuperarea activelor.** Documentele finale ce țin de investigarea efectuată de compania "Kroll" au fost transmise Procuraturii Anticorupție și vor servi ca bază pentru procesul de recuperare a activelor. Organele de investigație naționale își mențin angajamentul de a recupera activele fraudate. În acest sens, Procuratura Generală va publica o strategie generală de recuperare a activelor, care va conține un plan de acțiuni cu termene fixate de recuperare a activelor delapidate (**acțiune prealabilă**), în care vor fi indicate instituțiile responsabile și mecanismul de coordonare a activității acestora și cerințele privind raportarea, fără a fi periclitare eforturile în derulare de recuperare a activelor.
- 19. Cadrul de prevenire și combatere a spălării banilor și finanțării terorismului.** Noua Lege cu privire la prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului a fost publicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova în februarie 2018. În virtutea acestei Legi, Serviciul Prevenirea și Combaterea Spălării Banilor a fost consolidat, fiindu-i atribuită calitatea de instituție independentă cu capacitate operațională, subordonată direct Guvernului. Această structură instituțională, de rând cu modificările legislative și de reglementare care vor urma în curând, le vor permite autorităților să abordeze într-o manieră mai eficace riscurile legate de spălarea banilor și finanțarea terorismului. Vom modifica cadrul juridic ce ține de prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului pentru a permite aplicarea unor sancțiuni adecvate care să descurajeze neconformarea de către bănci sau alte entități raportoare cu cerințele de prevenire și combatere a spălării banilor și finanțării terorismului, în conformitate cu standardele FATF. În afară de aceasta, vom emite acte normative, cum ar fi cele ce vizează identificarea tranzacțiilor și activităților suspecte, finanțarea terorismului și persoanele expuse politic. Cadrul nostru de prevenire și combatere a spălării banilor și finanțării terorismului va fi evaluat de MONEYVAL în octombrie 2018. La moment, toate instituțiile naționale relevante sunt în proces de încheiere a unor memorandumuri de înțelegere privind cooperarea și schimbul de informații.
- 20. Rămânem în continuare dedicați obiectivului de asigurare a unei creșteri durabile și mai inclusive.** Măsurile de sporire a competitivității și atragere a investițiilor străine sunt esențiale pentru promovarea progresului tehnologic și sporirea investițiilor în infrastructură și în dezvoltarea capitalului uman. În acest context, vom continua reformele în educație, în domeniul ocrotirii sănătății și în domeniul politicilor sociale, sporind astfel calitatea capitalului uman și contribuind la combaterea migrației și atenuarea presiunilor de ordin demografic.

E. Monitorizarea programului

- 21. Programul va fi monitorizat în continuare în baza revizuirilor semi-anuale, acțiunilor prealabile, criteriilor de performanță și cantitative și țintelor indicative, precum și criteriilor de performanță structurală.** Criteriile de performanță cantitative, clauza de consultare privind inflația și țintele indicative sunt expuse în Tabelul 1 și sunt ulterior specificate în Memorandumul tehnic de înțelegere (TMU). Acțiunile prealabile, de rând cu criteriile de performanță structurală sunt expuse în Tabelul 2.

Tabelul 1 Criteriile de performanță cantitative

Tabelul 2 Acțiunile prealabile și criteriile de performanță structurală

Tabelul 3 Situația criteriilor de performanță structurală

Table 1. Moldova: Quantitative Performance Targets, June 2018–March 2019
(Cumulative from the beginning of calendar year; millions of Moldovan lei unless otherwise indicated)

	Dec 2017			Mar 2018		Jun 2018		Sept 2018	Dec 2018	Mar 2019
	Target	Adjusted Target 5/	Actual	Target	Actual	EBS/17/130 Target	Revised Target	Target	Proposed Target	Target
1. Quantitative performance criteria ^{3/}										
Ceiling on the augmented cash deficit of the general government	5,513	5,308	1,444	1,339	-1,099	3,548	4,290	4,986	5,681	1,985
<i>Of which:</i> on-lending agreements with external creditors to state-owned enterprises	504	504	299	170	32	257	275	309	618	30
Floor on net international reserves of the NBM (stock, millions of U.S. dollars) ^{2/}	2,131	2,131	2,463	2,368	2,518	2,349	2,431	2,592	2,629	2,752
2. Continuous performance criteria										
Ceiling on accumulation of external payment arrears (millions of U.S. dollars)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ceiling on absorption by the government of losses or liabilities and making of payments on behalf of utilities and other companies	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3. Indicative targets										
Ceiling on the stock of accumulated domestic government arrears ^{3/}	0	0	3	0	7	0	0	0	0	0
Ceiling on the general government wage bill	12,657	12,657	12,506	3,287	3,282	7,244	7,616	10,935	14,030	3,968
Floor on priority social spending of the general government	17,660	17,660	17,615	4,598	4,461	9,463	9,291	13,985	19,280	4,873
Floor on project spending funded from external sources ^{4/}	N/A	N/A	N/A	262	98	647	433	1,366	2,963	148
4. Inflation Consultation Bands (in percent)										
Outer Band (upper limit)	9.0	9.0		7.8		5.6	5.2	5.0	5.0	5.8
Inner Band (upper limit)	8.0	8.0		6.8		4.6	4.2	4.0	4.0	4.8
Center point	7.0	7.0	7.3	5.8	4.7	3.6	3.2	3.0	3.0	3.8
Inner Band (lower limit)	6.0	6.0		4.8		2.6	2.2	2.0	2.0	2.8
Outer Band (lower limit)	5.0	5.0		3.8		1.6	1.2	1.0	1.0	1.8

1/ Indicative targets for September 2018 and March 2019.

2/ The NIR target is set as specified in the TMU.

3/ As of January 2017, domestic expenditure arrears exclude local governments.

4/ N/A - target is new for 2018, and thus applicable only going forward.

5/ Adjusted for shortfall between the total amount of actually disbursed and programmed onlending from external creditors to SOEs as per the TMU.

Table 2. Moldova: Prior Actions and Structural Benchmarks Under the ECF/EFF

	Measure		Timeframe
Prior Actions for Board Consideration of the Review			
1	Adopt amendments to budget 2018 consistent with the augmented deficit ceiling.		
2	The General Prosecutor's Office to publish a high-level asset recovery strategy, setting out a time-bound action plan for the recovery of stolen assets.		
3	Adopt legal amendments to the new shareholder removal model to incentivize effective and timely action.		
Structural Benchmarks 1/			
Financial Sector			
1	NBM to allow a systemic bank to exit temporary administration in an orderly manner.	Modified	End-October 2018
2	NBM to remove unfit shareholders in domestic non-systemic banks.	New	End-March 2019
3	NBM to ensure that credible time-bound action plans are in place for unwinding RP exposures for all domestic banks that are not part of foreign groups.	New	End-July 2018
Energy sector			
4	In the electricity sector, new tariffs will be fully based on the February 2018 methodology and will also reflect differences in the assessment of financial deviations from April 2017-February 2018	New	End-June 2018
1/ Additional structural benchmarks will be set at the time of subsequent program reviews.			

Table 3. Moldova: Status of the Structural Benchmarks Under the ECF/EFF

Measure	Timeframe	Status
Financial Sector		
1 Finalize onsite inspections in:		
1a) two small domestic banks that are not part of foreign banking group	End-January 2018	Met with delay
1b) banks that are part of foreign groups	End-May 2018	Not met
2 Finalize investigations into concerted activities, and fitness and probity of shareholders in non-systemic banks	End-March 2018	Met
3 NBM to allow a systemic bank to exit temporary administration in an orderly manner.	End-June 2018	Reset to end-October 2018
4 Adopt a new framework for removing concerted and otherwise unfit shareholders, to streamline the process and address governance issues.	End-April 2018	Met with delay (1)
5 NBM to instruct all banks to conduct self-assessment of corporate governance.	End-August 2018	Met
6 NBM to order the largest three banks to submit time-bound plans for full compliance with NBM executive board decisions on RP improvement.	End-January 2018	Met with delay
7 NBM to develop and issue for consultation with the banks guidelines for RP risk management programs.	End-June 2018	Met
8 NCFM to complete the verification of the legal records of all banks and insurance companies, including through a public awareness campaign.	End-March 2018	Met
9 Government to publish an analytical report prepared by an independent investigator on the 2014 bank fraud, and adopt a strategy with time-bound actions to recover assets.	End-December 2017	Met with delay (2)
Energy sector		
10 Develop approve, and publish a new tariff methodology, in line with the new Energy law, and in agreement with the Energy Community Secretariat, and consulting with other stakeholders, including the World Bank, electricity distribution companies and CSO.	Mid-February 2018	Met with delay
(1) This structural benchmark became a prior action for Board consideration of the Review.		
(2) The Government published an analytical report prepared by an independent investigator on the 2014 bank fraud; adoption of a strategy with time-bound actions to recover assets was established as a prior action for Board consideration of the third program review.		

ANEXA II. MEMORANDUMUL TEHNIC DE ÎNȚELEGERE

1. Prezentul Memorandum tehnic de înțelegere (TMU) definește variabilele cu ținte cantitative (acțiunile prealabile, criteriile de performanță și țintele indicative) stabilite de Memorandumul suplimentar cu privire la politicile economice și financiare (SMEFP) și descrie metodele care urmează a fi utilizate pentru evaluarea performanței programului în raport cu țintele date.

A. Țintele cantitative ale programului

2. Programul va fi evaluat în baza criteriilor de performanță și țăintelor indicative. Criteriile de performanță stabilite se referă la:

- nivelul minim al stocului rezervelor internaționale nete (RIN) ale BNM;
- plafonul privind deficitul total de casă augmentat al bugetului guvernului general, adică deficitul total de casă al bugetului guvernului general suplimentat cu acordurile cu creditorii externi de recreditare a întreprinderilor de stat și a celor în care statul are parte;
- plafonul privind acumularea arieratelor la plățile externe de către guvernul general (continuu);
- plafonul privind asimilarea de către guvern a unor pierderi sau obligațiuni și executarea unor plăți în numele prestatorilor de servicii comunale și altor companii (continuu).

II. Țintele indicative stabilite se referă la:

- plafonul privind fondul de salarizare al guvernului general;
- nivelul minim privind cheltuielile sociale prioritare ale guvernului general;
- plafonul privind stocul arieratelor interne acumulate ale guvernului (continuu);
- nivelul minim privind cheltuielile finanțate din surse externe în conformitate cu prevederile Articolului 15, alineatul (1) al Legii finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale, începând din 2017 pentru bugetului anului 2018.

Suplimentar, Programul va include un mecanism de consultare cu privire la rata inflației pe 12 luni.

B. Parametrii inițiali ai programului

3. În scopul monitorizării programului toate activele valutare vor fi exprimate în dolari SUA, la cursul de schimb stabilit de program. Cursul de schimb stabilit de program pentru leul moldovenesc (MDL) în raport cu dolarul SUA este fixat la 19.8698 lei pentru un dolar SUA (rata de schimb oficială fixată pentru 30 iunie 2016). În contextul programului sumele denumite în alte valute vor fi convertite în dolari SUA prin aplicarea cross-cursurilor de schimb de la sfârșitul lunii iunie 2016, publicate pe pagina web a FMI <http://www.imf.org>, inclusiv US\$/EUR = 1,1102, JPY/US\$ = 102,9,

CHF/US\$ = 0,976, US\$/GBP = 1,3488, CNY/US\$ = 6,6445, RUB/US\$ = 64,1755, SDR/US\$ = 0,71113486. Valoarea activelor de aur monetar va fi calculată în baza prețului de 1320,75 dolari SUA pentru o uncie monetară.

C. Definiții instituționale

4. Definiția **bugetului guvernului general** include bugetele de nivel central și local. **Bugetul guvernului central** include bugetul de stat (inclusiv proiectele finanțate din surse externe), bugetul asigurărilor sociale de stat și fondurile de asigurare obligatorie de asistență medicală. La **autoritățile locale** se referă bugetele locale (inclusiv proiectele finanțate din surse externe). Nu se permite crearea de fonduri speciale sau extrabugetare noi pe durata programului. Vor fi excluse din această definiție orice entități de stat care au un statut juridic separat.

D. Definițiile din program

5. **Rezervele internaționale nete ale BNM** sunt definite ca diferența dintre rezervele brute în valute convertibile și obligațiunile ce reprezintă rezervele autorităților în valută convertibilă.

- În scopul monitorizării acestui program **rezervele brute ale BNM** includ aurul monetar, disponibilitățile de DST (Drepturi speciale de tragere), mijloacele rezervate la FMI și disponibilitățile de valută convertibilă care pot fi liber utilizate pentru intervenții pe piața valutară sau în hârtii de valoare emise de state, instituții financiare internaționale și agenții guvernamentale cu garanții explicite, cu un rating de creditare minim AA- la aceste hârtii de valoare¹. Din activele de rezervă se exclud subscrierile de capital la instituțiile financiare străine, activele nefinanciare pe termen lung, mijloacele debursate instituțiilor internaționale și guvernele altor state, destinate re-creditării și implementării proiectelor, activele în valute neconvertibile, cererile de plăți ale BNM față de băncile sau instituțiile nebankare rezidente, precum și activele străine depuse drept gaj sau altfel grevate, inclusiv cererile de plăți în valută străină rezultate din tranzacțiile cu active derivative (contracte de tip futures, forward, swap sau opțiuni).
- **Obligațiunile de rezervă ale BNM** includ, prin definiție, utilizarea creditului FMI de către BNM, pasivele în valute convertibile ale BNM față de nerezidenți cu scadența inițială de până

¹ Ratingul de creditare se va determina prin aplicarea mediei rating-urilor acordate de agențiile de rating internaționale (Fitch, Moody's și Standard & Poor's).

la un an și un an, precum și pasivele în valute convertibile ale BNM față de rezidenți, excluzând guvernul general și rezervele valutare obligatorii ale băncilor comerciale la BNM. Obligațiunile care apar din utilizarea creditului FMI de către BNM nu includ obligațiunile ce apar din utilizarea alocației de DST.

În scopul monitorizării programului stocul activelor de rezervă și pasivelor de rezervă ale BNM va fi evaluat la cursul de schimb stabilit de program, conform descrierii din alineatul 3, mai sus. Sursa de date pentru rezervele brute și obligațiunile este Sinteza Monetară în lei moldovenești publicată de BNM, la care se aplică ajustările în contextul programului. În baza acestei prevederi și în conformitate cu definiția de mai sus, stocul RIN ale BNM a constituit la finele lunii septembrie 2017 2292.6 milioane dolari SUA.

6. În contextul calculării deficitului de casă total și al deficitului de casă total augmentat al bugetului guvernului general **creditarea netă de către sistemul bancar** (BNM și băncile comerciale) a guvernului general include: datoria guvernului general față de sectorul bancar (cu excluderea creanțelor aferente dobânzilor acumulate, plăților fiscale și a contribuțiilor sociale ale băncilor comerciale, precum și a recreditării efectuate de băncile comerciale din contul finanțării externe), plus overdraft-urile, creditele directe și disponibilitățile de valori mobiliare de stat, minus depozitele guvernului general (cu excluderea dobânzii calculate la depozitele guvernului și cu includerea conturilor proiectelor finanțate din surse externe)². Din definiție, de asemenea, vor fi excluse hârțile de valoare emise în baza Legii

Nr. 235 din 03.10.2016 privind emisiunea obligațiunilor de stat în vederea executării de către Ministerul Finanțelor a obligațiilor de plată derivate din garanțiile de stat nr. 807 din 17 noiembrie 2014 și nr. 101 din 1 aprilie 2015.

Monitorizarea acestui indicator se va baza pe Sinteza monetară a BNM și pe datele Trezoreriei. Ministerul Finanțelor va pune la dispoziție datele cu privire la proiectele finanțate din surse externe și soldurile tuturor altor conturi de ajustare specificate în nota de subsol 2. În baza acestor date, în conformitate cu definiția de mai sus, stocul creditării nete de către sistemul bancar va fi calculat sub linia deficitului și la finele lunii iunie 2016 a alcătuit 3,508 miliarde lei.

7. **Deficitul de casă total al bugetului guvernului general** este o cifră cumulativă de la începutul anului calendaristic și va fi monitorizat **din punct de vedere al finanțării** la cursul de

² La calculul creditării nete de către sistemul bancar a guvernului general, vor fi excluse următoarele conturi: 1711, 1712, 1713, 1731, 1732, 1733, 1735, 1761, 1762, 1763, 1801, 1802, 1805, 1807, 2264, 2709, 2711, 2717, 2721, 2727, 2732, 2733, 2796, 2801, 2802, 2811, 2820, și grupul de conturi 2100.

schimb curent stabilit de BNM pentru ziua efectuării tranzacției. Respectiv, deficitul de casă este definit ca sumă a următoarelor componente: creditarea netă de către sistemul bancar a guvernului general conform definiției din paragraful 6, plus volumul net al valorilor mobiliare plasate de guvernul general în afara sistemului bancar, plus alte credite nete acordate guvernului general de sectorul nebanca al țării, plus mijloacele obținute de guvernul general din contul debursărilor datoriei externe³ pentru susținerea directă a bugetului și pentru finanțarea proiectelor, minus amortizarea achitată, precum și veniturile din privatizare obținute în rezultatul vânzării activelor guvernului general.

8. **Plafonul deficitului total de casă augmentat al bugetului guvernului general** este egal cu suma deficitului total de casă conform definiției din punctul 7 și recreditării nete a întreprinderilor de stat și a celor în care statul are parte. Similar deficitului de casă total al bugetului guvernului general, recreditarea netă a întreprinderilor de stat și a celor în care statul are parte este o cifră cumulativă de la începutul anului calendaristic și va fi monitorizată din punct de vedere al finanțării la cursul de schimb curent stabilit de BNM pentru ziua efectuării tranzacției. Astfel, recreditarea netă a întreprinderilor de stat și a celor în care statul are parte este definită ca debursările mijloacelor de finanțare pentru recreditarea întreprinderilor de stat și a celor în care statul are parte, acordate de creditorii externi minus sumele achitate pentru rambursarea acestor împrumuturi.

9. **Valorile mobiliare de stat sub formă de instrument financiar cu cupon** care se vând la valoarea lor nominală vor fi tratate în conturile bugetare ca poziții ce țin de finanțare, prin înregistrarea sumelor obținute de facto de la cumpărători. La data răscumpărării, valoarea de vânzare (nominală) va fi înregistrată ca amortizare, iar plata cupoanelor va fi înregistrată ca achitare a dobânzilor la datoria internă.

10. În scopul monitorizării programului noțiunea de **datorie** are sensul definit în punctul 8 al Ghidului privind Condiționalitatea aferentă datoriei publice în cadrul acordurilor Fondului (decizia Consiliului directorilor FMI nr. 15688-(14/107) adoptată la 5 decembrie 2014)⁴. Această definiție se

³ Datoria se determină în conformitate cu referința 4, mai jos.

⁴ Datoria este definită ca un angajament curent, nu extraordinar, survenit în baza unei obligațiuni contractuale prin furnizarea unei valori, fie sub formă de active (inclusiv monetare) sau servicii, care solicită de la cel obligat să efectueze una sau mai multe plăți sub formă de active (inclusiv monetare) sau servicii, la un moment (momente) dat în viitor; aceste plăți vor fi deduse din suma principalului și/sau dobânzilor aferente contractului. Vor fi considerate

(continuare)

aplică și la angajamentele contractate sau garantate pentru care nu a fost primită valoarea, precum și la datoria privată pentru care s-au acordat garanții oficiale și care, în consecință, constituie o obligațiune contingentă a sectorului public. Vor fi excluse din această definiție creditele standarde de import, definite ca obligațiuni care apar în legătură cu acordarea directă, în activitatea comercială obișnuită, a creditului de la un furnizor la un cumpărător, adică când plata pentru bunuri și servicii este efectuată la un moment care diferă de momentul schimbării dreptului de proprietate asupra acestor bunuri și servicii. Aranjamentele standarde de creditare a importului cuprinse de această excludere sunt auto-amortizabile; ele conțin limite specificate din timp pentru sumele incluse și perioadele de efectuare a plăților; ele nu presupun emiterea de valori mobiliare. Datoria externă este definită prin locul de reședință a creditorului.

11. În contextul programului **garantarea** unei datorii apare din orice angajament legal explicit al guvernului general sau al BNM, sau a oricărei alte instituții ce acționează din numele guvernului general de a deservi o astfel de datorie în cazul neachitării din partea beneficiarului (cu referință atât la plățile în numerar, cât și la cele în natură), sau din orice obligațiune legală sau contractuală implicită de finanțare parțială sau integrală a unui deficit de mijloace a părții ce a luat împrumutul. Ca rezultat, recreditarea din partea creditorilor externi a întreprinderilor de stat și a celor în care statul are parte este tratată ca garanție publică (și care, prin urmare, în contextul programului se va monitoriza explicit ca indicator ce se află mai sus de linia deficitului). Pe de altă parte, recreditarea sectorului privat din contul creditorilor externi prin intermediul băncilor comerciale – creditele fiind asigurate cu gaj, băncile comerciale asumându-și în mod explicit riscurile de creditare legate de debitorii finali – este tratată ca datorie contingentă.

12. În contextul programului **arieratele la plata datoriei externe** vor include toate angajamentele de deservire a datoriei ce au expirat (se au în vedere plățile de rambursare a sumei principale a împrumutului sau de achitare a dobânzii, luându-se în considerare perioadele de grație din contract) care apar în legătura cu orice datorie contractată, garantată sau asumată de guvernul central sau de BNM, sau de orice altă instituție care acționează din numele guvernului central. **Plafonul privind arieratele noi la plățile externe** va fi aplicat permanent, pe întreaga durată a programului. Plafonul nu se va aplica față de arieratele la plata datoriei externe care vor rezulta din renegocierea datoriei externe cu creditorii externi, inclusiv cu creditorii Clubului de la Paris; și, în

drept datorii prejudiciile achitate rezultate în urma neonorării unor plăți prevăzute de obligațiunile contractuale de stingere a datoriilor. Neachitarea unor plăți aferente unor angajamente care, conform acestei definiții, nu se consideră datorii (de exemplu, achitarea la momentul livrării) nu va duce la creșterea datoriei.

mod specific, față de arieratele la plățile externe în cazul în care creditorul este de acord cu stoparea plăților pe parcursul negocierilor.

13. **Cheltuielile de personal ale guvernului general** se definesc ca suma cheltuielilor bugetare salariale ale angajaților din sectorul public, conform clasificării bugetare economice, inclusiv, contribuțiile angajatorilor la fondul de pensii și alte contribuții de asigurări sociale de stat, sau alte genuri de remunerare (premii etc.). Cheltuielile de personal ale guvernului general se definesc în același mod ca și cheltuielile curente raportate la categoria „Salarii” în bugetul guvernului general, potrivit clasificării pe programe a bugetului anual, cu excepția salariilor angajaților întreprinderilor de stat și a celor în care statul are parte și angajaților instituțiilor medicale achitate din Fondul de Asigurări Obligatorii de Asistență Medicală (FAOAM).⁵

14. **Cheltuielile sociale prioritare ale bugetului guvernului general** se definesc ca suma cheltuielilor esențiale periodice, inclusiv plăți sub formă de ajutoare de șomaj și pensii⁶, din contul Bugetului de Asigurări Sociale de Stat (BASS, 9008/00286), ajutorul social (acordat în cadrul programului de asistență socială, 9015/00320), ajutorul pentru perioada rece a anului (9015/00322) achitate din contul bugetului guvernului central, precum și 94 la sută din cheltuielile pentru ocrotirea sănătății finanțate din fondul de bază al FAOAM.

15. În contextul programului **arieratele la cheltuielile interne** ale guvernului general sunt definite ca obligațiuni de plată ce nu mai pot fi contestate (în cadrul sau în afara organelor judecătorești), termenul de achitare a cărora a expirat și care au devenit plăți restante. Acestea pot să apară la orice articol de cheltuieli, inclusiv deservirea datoriei, salarii, pensii, achitarea consumului de energie sau plata pentru bunuri și servicii. În scopul calculării arieratelor la cheltuielile interne în cadrul programului - arieratele autorităților publice locale vor fi excluse.

Datoriile restante sunt datoriile formate prin neachitarea obligațiunilor, care au un termen de plată stabilit, atunci când plata efectivă nu a fost efectuată până la expirarea termenului respectiv.

În cazurile când contractul nu prevede un termen-limită de plată a creanțelor acestea vor fi

⁵ La calculul cheltuielilor totale de personal ale guvernului general, vor fi utilizate următoarele conturi ale guvernului central, local, și ale fondurilor speciale din sistemul trezorerial al Ministerului Finanțelor: categoria 210000 Cheltuieli de Personal.

⁶ Pensiile includ următoarele subprograme și activități (cu excluderea cheltuielilor de distribuție și comisioanelor pentru extragerile de numerar): 9004 - cu activitățile 00258-00266, 00277, 00298, 00344; 9005 - cu activitatea 00360 și 9010 - cu activitatea 00253.

calculate în conformitate cu prevederile Articolului 80, alineatul (2) al Legii cu privire la finanțele publice și responsabilitatea bugetar-fiscală. Termenul indicat în contract, pe parcursul căruia persoanele fizice sau juridice urmează să-și onoreze obligațiunile față de o instituție publică, nu va depăși 30 zile din data primirii mijloacelor bănești pe contul de decontare (cu excepția lucrărilor de construcții și reparații capitale).

Determinarea și raportarea creanțelor și datoriilor creditoare (arieratelor) se va face în baza Regulamentului privind Modul de determinare și raportare a creanțelor cu termen expirat și datoriilor cu termen de achitare expirat aprobat prin Ordinul ministrului finanțelor nr. 121 din 14 septembrie 2016.

Arieratele acumulate reciproc între bugetul de stat, bugetele guvernelor locale, bugetul asigurărilor sociale de stat și fondurile de asigurare obligatorie de asistență medicală nu se includ în plafonul privind arieratele aferente cheltuielilor bugetului guvernului general.

16. **Asimilarea pierderilor sau obligațiunilor de către guvern și executarea plăților în numele prestatorilor de servicii comunale și altor companii.** Programul prevede o permanentă plafonare la zero a asimilării de către sectorul public a unor pierderi sau obligațiuni din afara sectorului bugetar. Asimilarea pierderilor sau obligațiunilor este definită ca achitarea directă de către guvern a pierderilor și obligațiunilor altor părți, sau acoperirea pierderilor sau obligațiunilor prin alte tranzacții, cum ar fi acumularea stocului devierilor financiare ale companiilor prestatoare de servicii comunale, operațiuni swap ce prevăd achitarea datoriilor prin contribuții de capital sau scutirea de la plata impozitelor sau altor plăți către stat.

E. Mecanismul de consultare cu privire la inflație

17. Politica monetară va trebui să respecte țintele trimestriale privind inflația (conform datelor cu privire la indicele prețurilor de consum (IPC) publicate de Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova), stabilite în limitele benzilor de toleranță. Banda îngustă este stabilită în intervalul de +/- 1 punct procentual de la punctul central. Iar banda mai largă este stabilită în intervalul de +/- 2 puncte procentuale de la punctul central. În cazul devierilor de la benzile de toleranță se vor impune consultări cu experții FMI sau cu Consiliul de Directorii Executivi al FMI, care se vor axa pe: (i) evaluarea amplă a politicii monetare promovate și a respectării condițiilor programului susținut de FMI și (ii) cauzele devierilor de la parametrii programați, ținând cont de factorii compensatori și acțiunile de remediere propuse, după necesitate.

În cazurile când rata anuală (calculată pe 12 luni) a inflației va depăși limitele benzii înguste stabilite pentru finele fiecărui trimestru, după cum este arătat în tabelul de mai jos, BNM va iniția consultări cu colaboratorii FMI referitor la cauzele devierii și sugestiile privind acțiunile de politici necesare. În

cazurile când rata anuală efectivă a inflației va depăși limitele benzii largi stabilite pentru finele fiecărui trimestru (tabelul de mai jos), autoritățile se vor consulta cu Consiliul de Directori Executivi al FMI referitor la cauzele devierii și sugestiile privind acțiunile de politici necesare, înainte de fi solicitate finanțări suplimentare în contextul mecanismului ECF/EFF.

Inflation Consultation Bands				
	2018			2019
	Jun	Sep	Dec	Mar
Outer Band (upper limit)	5.2	5.0	5.0	5.8
Inner Band (upper limit)	4.2	4.0	4.0	4.8
Center point	3.2	3.0	3.0	3.8
Inner Band (lower limit)	2.2	2.0	2.0	2.8
Outer Band (lower limit)	1.2	1.0	1.0	1.8

F. Ajustori

18. **Ajustorii** stabiliți în acest Memorandum se vor aplica pentru a evalua respectarea țintelor cantitative din program începând cu sfârșitul lunii decembrie 2016.

19. **Plafonul deficitului total de casă augmentat** al bugetului guvernului general va fi majorat cu suma mijloacelor în numerar utilizate pentru menținerea stabilității sectorului financiar-bancar sau va fi majorat cu valoarea nominală a valorilor mobiliare de stat emise pentru același scop.

20. **Plafonul deficitului total de casă augmentat** al bugetului guvernului general va fi ajustat în sus – adică ținta privind deficitul bugetar va fi majorată – cu decalajul dintre volumul total efectiv debursat și cel programat al suportului bugetar de la donatorii externi, inclusiv asistența macrofinanciară (granturi și împrumuturi) de la Comisia Europeană. Ajustările în sus pentru anul 2018 se plafonează la suma echivalentă cu 596 milioane lei și respectiv 894 milioane lei, pentru granturi și împrumuturi, calculată la ratele de schimb de program;

21. **Plafonul deficitului total de casă augmentat** al bugetului guvernului general va fi ajustat în jos – adică deficitul bugetar augmentat va fi înăsprit – cu decalajul dintre volumul total al mijloacelor de recreditare acordate de creditorii externi întreprinderilor de stat și a celor în care statul are parte efectiv debursat și volumul programat. Volumul total al mijloacelor de recreditare

acordate de creditorii externi întreprinderilor de stat și a celor în care statul are parte⁷ este indicat în tabelul de mai jos.

Programmed Onlending to SOEs and Adjustments to Augmented Fiscal Deficit					
	2018 - Cumulative				2019
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1
Onlending to SOEs (programmed amount, millions of U.S. dollars)	1.9	16.3	18.3	36.7	1.8
Maximum downward adjustment on the augmented overall cash deficit (millions of Moldovan lei) 1/ 2/	32.0	274.9	308.5	618.1	30.4

1/ The adjustments for the year 2018 is evaluated at the exchange rate: 16.83 MDL/USD (the forecast of the Ministry of Economy).
2/ The adjustments for the year 2019 are evaluated at the exchange rate: 16.99 MDL/USD (the forecast of the Ministry of Economy).

22. Nivelul minim al **RIN ale BNM** va fi redus, reieșind din insuficiența granturilor și împrumuturilor oficiale externe, plafonată la suma echivalentă cu 30 milioane dolari SUA și respectiv 45 milioane dolari SUA, calculată la ratele de schimb de program. Țintele pentru RIN vor fi de asemenea ajustate în sus (jos) la suma surplusului (deficitului) în împrumuturile de suport bugetar de la FMI în raport cu prognoza de bază raportată în Tabelul 3.

G. Cerințele de raportare

23. **Datele macroeconomice** necesare pentru evaluarea respectării criteriilor de performanță, Țintelor indicative și indicatorilor de bază vor fi oferite personalului Fondului, incluzând datele specificate în prezentul memorandum, cele din Tabelul 1, și altele, după caz. Autoritățile vor prezenta cu promptitudine colaboratorilor Fondului orice modificări de date.

⁷ Întreprinderile de stat și cele în care statul are parte explicit incluse în acest deficit augmentat sunt: Termoelectrica, Moldelectrica, Calea Ferată a Moldovei și CET-NORD.

Tabelul 1. Moldova: Datele raportate personalului FMI

Datele	Periodicitatea
Parametrii bugetari (statistica prezentată de Ministerul Finanțelor)	
Operațiunile bugetului guvernului general: veniturile, cheltuielile și finanțarea (clasificarea funcțională și economică)	Lunar, nu mai târziu de trei săptămâni de la finele fiecărei luni
Fondul de retribuire a muncii al guvernului general, pe fiecare nivel de buget (bugetul de stat, bugetul de asigurări sociale de stat (BASS), fondul de asigurări obligatorii de asistență medicală (FAOAM)) și categorie funcțională	Lunar, nu mai târziu de trei săptămâni de la finele fiecărei luni
Numărul de poziții (posturi) și numărul de angajați (unități) în sectorul bugetar, pe fiecare nivel de buget (bugetul de stat, BASS, FAOAM) și categorie funcțională	Lunar, nu mai târziu de patru săptămâni de la finele fiecărei luni
Cheltuielile pentru asistență socială, inclusiv: plățile sub formă de ajutoare de șomaj și pensii din contul BASS, ajutorul social (acordat în cadrul programului de asistență socială), ajutorul pentru perioada rece a anului achitate din contul bugetului guvernului central, precum și cheltuielile pentru ocrotirea sănătății finanțate din fondul de bază al FAOAM	Lunar, nu mai târziu de trei săptămâni de la finele fiecărei luni
Datoria internă	Lunar, nu mai târziu de trei săptămâni de la finele fiecărei luni
Arieratele interne	Lunar, nu mai târziu de trei săptămâni de la finele fiecărei luni
Recreditarea întreprinderilor de stat și a celor în care statul are parte pe tipuri de proiecte de recreditare și pe creditori externi (inclusiv debursări și plăți)	Lunar, nu mai târziu de trei săptămâni de la finele fiecărei luni
Recreditarea prin intermediul băncilor comerciale pe tipuri de proiecte de recreditare și pe creditori externi (inclusiv debursări și plăți)	Lunar, nu mai târziu de trei săptămâni de la finele fiecărei luni
Parametrii monetari (statistica prezentată de BNM)	
Sinteza monetară a BNM	Săptămânal, nu mai târziu de o săptămână de la finele fiecărei săptămâni
Sinteza monetară a sistemului bancar	Săptămânal, nu mai târziu de două săptămâni de la finele fiecărei săptămâni
Cererile nete de plăți față de guvernul general (ale BNM și ale băncilor comerciale)	Săptămânal, nu mai târziu de două săptămâni de la finele fiecărei săptămâni
Indicatorii financiari ai băncilor comerciale, inclusiv bilanțurile contabile, declarațiile de venit, indicatorii de reglementare bancară, datele privind capitalul, lichiditatea, credite și depozite (Departamentul Supraveghere Bancară al BNM)	Lunar, nu mai târziu de patru săptămâni de la finele fiecărei luni

(continuare)

Datele	Periodicitatea
Tranzacțiile pe piața valutară (datele BNM)	Lunar, nu mai târziu de două săptămâni de la finele fiecărei luni
Fluxurile valutare de numerar ale BNM	Lunar, nu mai târziu de două săptămâni de la finele fiecărei luni
Statistica pieței valutare (volumul vânzărilor, intervențiile BNM, ratele de schimb)	Zilnic, nu mai târziu de 12 ore de la finele zilei
Operațiunile de sterilizare efectuate de BNM	Săptămânal, nu mai târziu de o săptămână de la finele fiecărei săptămâni
Tranzacțiile interbancare (volume, dobânzile medii)	Săptămânal, nu mai târziu de o săptămână de la finele fiecărei săptămâni
Balanța de plăți (statistica prezentată de BNM)	
Statistica contului curent, capital și financiar	Un trimestru după finele trimestrului precedent
Transferurile persoanelor fizice de peste hotare prin intermediul sistemului bancar	Lunar, nu mai târziu de șase săptămâni de la finele fiecărei luni
Datoria externă (statistica prezentată de Ministerul Finanțelor și BNM)	
Informația vizând toate împrumuturile externe noi contractate de guvernul general sau garantate de guvern.	Lunar, nu mai târziu de trei săptămâni de la finele fiecărei luni
Totalul datoriei publice și datoriei sectorului privat garantate de stat, deservirea ei, sumele scadente și sumele real achitate, pe fiecare creditor în parte	Trimestrial, nu mai târziu de trei săptămâni de la finele fiecărui trimestru
Debursarea granturilor și creditelor pe sectoarele recipiente (de stat/local/întreprinderile de stat și cele în care statul are parte) și pe fiecare creditor în parte	De stat: lunar, nu mai târziu de trei săptămâni de la finele fiecărei luni Celelalte: trimestrial, nu mai târziu de trei săptămâni de la finele fiecărei trimestru
Alte date statistice (prezentate de Biroul Național de Statistică)	
Indicele prețurilor de consum (general)	Lunar, nu mai târziu de două săptămâni de la finele fiecărei luni.
Conturile naționale, pe fiecare sector de producere, în termeni nominali și reali	Trimestrial, nu mai târziu de trei luni de la finele fiecărui trimestru
Statistica vizând exportul și importul, cu indicarea valorii, volumului și unităților de referință, pe principalele categorii de mărfuri și țări	Lunar, nu mai târziu de două luni de la finele fiecărei luni